

کنید به مقاله دکتر سید جواد مصطفوی تحت عنوان: «تجلی علوم اهل بیت علیهم‌السلام در مناظرات امام رضا علیه‌السلام» که ضمن مجموعه آثار نخستین کنگره امام رضا علیه‌السلام به طبع رسیده است.

۳۱. ر.ک. به: طوسی، محمد بن حسن، رجال الطوسی، قم، منشورات رضی (افست)، ۱۳۸۰ ق، ص ۳۴۲ - ۳۹۷ / فضلی، همان، ص ۶ - ۲۰۵ / بهودی، محمدباقر، معرفة الحدیث، تهران،

انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۶۲ ش، ص ۵۳.

۳۲. ر.ک. عادل ادیب، زندگی تحلیلی پیشوایان ما، ترجمه دکتر اسدالله مبشری، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۵ ش، ص ۲۰۶ / هاشم معروف الحسینی، سیره الائمة الاثنی عشر، ط ۶،

بیروت، دارالتعارف، ۱۴۱۱ ق، ج ۲، ص ۳۱ (نقل از مجید معارف پژوهشی در تاریخ حدیث شیعه، ص ۳۳۲)

۳۳. شیخ مفید، الارشاد، ص ۲۹۸.

۳۴. امین، سید محسن، همان، ج ۱، ص ۱۰۱.

۳۵. فضل بن الحسن الطبرسی، اعلام الوری، تحقیق مؤسسة آل البيت لاحیاء التراث، قم، ۱۴۱۷ ق، ج ۲، ص ۶۴ / مجلسی، بحارالانوار، ج ۴۹، ص ۱۰۰،

ح ۱۷.

۳۶. ر.ک. به: بهودی، محمد باقر، مقاله «علم رجال و مسأله توثیق»، کیهان فرهنگی، سال هشتم شماره ۸ (نقل از مجید معارف، «پژوهشی در تاریخ حدیث شیعه»، تهران، مؤسسه فرهنگی - هنری ضریح، ۱۳۷۴ ش، ص ۳۳۱).

۳۷. نجاشی، همان، ص ۳۱۱.

۳۸. ر.ک. به: مجلسی، محمد باقر، همان، ج ۲۵، ص ۲۶۵ و ج ۴۸، ص ۱۵۸-۱۲۱ / کشی، همان،

دیدگاه مذاهب اسلامی»، مؤسسه کیهان، ۱۳۷۲ ش، ص ۲۵۳ / سید محسن امین، همان، ج ۱، ص ۱۰۴ و برخی از قواعد فقهی و اصولی که توسط امام صادق علیه‌السلام بیان شد عبارتند از: قاعده استصحاب، لا تُعاد، قاعده تجاوز، احادیث علاج خیرین متعارضین، قاعده ید، اصل طهارت، اصل حلّیت، قاعده بناء به اکثر، قاعده الزام و قاعده المؤمنون عند شروطهم.

۲۴. محمد بن علی بن بابویه (شیخ صدوق)، من لا یحضره الفقیه، تصحیح استاد علی اکبر غفاری، تهران، مکتبه الصدوق، ۱۳۹۴ ق، باب الجراحات والنسل بین النساء و الرجال ج ۴، ص ۱۱۸.

۲۵. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، تهران، دارالکتاب الاسلامی، ۱۳۸۶ ق، ج ۲، ص ۲۸۸ / طبرسی، ابومنصور، الاحتجاج، به تصحیح محمدباقر خراسان، نجف، ۱۹۶۶ م، ص ۲۵۹ / اسد حیدر، همان، ج ۱، ص ۳۱۶.

۲۶. کشی، همان، ص ۱۸۹ رقم ۳۳۱.

۲۷. فضلی، همان، ص ۱۵۹.

۲۸. ر.ک. کشی، همان، ص ۱۳۳ - ۴۵۳ / امین، سید محسن، همان، ج ۱، ص ۱۴۳.

۲۹. درباره آن دسته از اصحاب امام کاظم و رضا علیهما‌السلام همچون هشام بن الحکم و هشام بن سالم و ابوجعفر مؤمن الطائق و ... که به کار مناظره و مباحث کلامی اشتغال داشتند ر.ک. به: کشی، همان، ص ۲۸۱ و ۲۷۱ و ۲۷۵ و ۱۸۵.

۳۰. ر.ک. نجاشی، همان، ص ۲۷، ذیل ترجمه حسن بن محمد بن سهل نوفلی، نجاشی درباره اش چنین گفته: «ضعیف، له کتاب حسن کثیر الفوائد جمعه و قال: ذکر مجالس الرضا علیه‌السلام مع الأدیان...» و نیز نگاه

رقم‌های ۵۲۵ و ۵۲۶ و ۵۲۷ و ۵۲۸ و ۵۴۱ و ۵۴۲ و ۵۱۱ و ۵۳۸ و ۵۸۱ / الزین، محمد حسین، الشيعة في التاريخ ط ۲، بیروت، دارالآثار، ۱۳۹۹ ق، ص ۲۲۰ / مجید معارف، همان، ص ۳۲۳ - ۲۹۴.

۳۹. ر.ک. به: طوسی، کتاب الغيبة: بیروت، دارالکتاب الاسلامی، ۱۴۱۲ ق: ۴۳ - ۴۸ بنا به نقل شیخ طوسی، تعداد زیادی از گروندگان به این مذهب با رؤیت معجزات امام رضا علیه السلام و یا پاسخ‌های علمی وی به مسائل فراوانی که از ایشان سؤال می‌شد و با روشن‌گری‌های آن حضرت، از این مذهب بازگشتند. (و.ر.ک. به: مجلسی، همان، ج ۴۹، ص ۲۵ و ج ۴۱).

۴۰. به عنوان نمونه، در یک مورد، یونس بن عبدالرحمن، تعداد زیادی از احادیثی که در عراق از اصحاب امام باقر علیه السلام و امام صادق علیه السلام شنیده بود را به محضر امام رضا علیه السلام عرضه نمود و آن حضرت تعداد بسیاری از آن احادیث را رد کرده و فرمودند برخی همچون ابوالخطاب و پیروانش بر امام صادق علیه السلام دروغ می‌بستند، و تا به امروز به این کار ادامه می‌دهند! (ر.ک. به: کشی، همان، ص ۲۲۴، ح ۴۰۱).

۴۱. نمونه‌های زیادی از توقیعات و نامه‌های امامان شیعه علیهم السلام که توسط وکلانشان به شیعیان ارسال می‌نمودند در دست است. به عنوان نمونه رجوع شود به محمد بن علی بن بابویه قمی، شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمة، به تحقیق استاد علی اکبر غفاری، ط ۳، قم، انتشارات جامعه مدرسین، ۱۴۱۶ ق، ص ۴۷۴ و ۴۷۵ و باب ذکر التوقیعات، ص ۵۲۲ - ۴۸۲ / طوسی، کتاب الغيبة، ص ۱۷۶.

۴۲. ر.ک. به: هاشم معروف الحسنی، مبادئ الفقه الجعفری، ص ۵۸ / فضلی، همان، ص ۱۴۳.

اوصاف شیعه

در نگاه اهل بیت علیهم السلام

حسین غفاری[✽]

پیشگفتار

آن الگویی است برای پیروان مکتب تشیع که خودشان را در آئینه روایات ائمه اطهار علیهم السلام ملاحظه نموده و جسم و جانشان را تطهیر نمایند.

آنچه در پیش رو است، مجموعه‌ای است فشرده درباره فرهنگ و اوصاف شیعه که در پرتوگردآوری روایات نقل شده از امامان معصوم علیهم السلام تنظیم و ترتیب یافته است.

شیعه و اخلاق فردی

در این بخش به برخی از ویژگی‌های فردی شیعیان اشاره می‌شود که این اوصاف، ضمن داشتن وجه تشریعی و ترغیب بدان ویژگی‌ها، بازنمای علائم شیعیان واقعی است، هر شخص مدعی تشیع، می‌بایست خودش را با این شاخص‌ها، محک بزند.

این نوشته که ترسیم‌کننده سیمای شیعه راستین است، پاسخی است به این پرسش که شیعه در عصر حاضر تا چه میزان از فرهنگ و اوصاف یاد شده برخوردار بوده و رفتار و کردار او تا چه اندازه با آنچه امامان معصوم علیهم السلام فرموده‌اند و از وی به عنوان یک شیعه انتظار داشتند، مطابقت دارد؟ افزون بر

✽. عضو هیأت علمی مرکز فرهنگ و معارف قرآن.

۱. زیرکی و تیزفهمی

عَنْ نَوْفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبِكَالِيِّ قَالَ: قَالَ لِي عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا نَوْفُ خَلِقْنَا مِنْ طِينَةٍ طَيِّبَةٍ وَ خُلِقَ شِيعَتُنَا مِنْ طِينَتِنَا ... فَقُلْتُ: صِفْ لِي شِيعَتَكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ، فَبَكَى لِيذْكَرَى شِيعَتَهُ وَقَالَ: ... فَهُمُ الْكَاسَةُ الْأَبْيَاءُ... (۱)

از نوف بکالی روایت شده که: علی علیه السلام به من فرمود ما (اهل بیت) از سرشتی پاکیزه آفریده شده‌ایم و شیعیان ما از سرشت ما آفریده شده‌اند ... گفتم: ای امیرمؤمنان، شیعه را برایم توصیف کن. امام با یاد شدن نام شیعه گریست و فرمود: ... آنان زیرک و خردمندند...

۲. دانش‌طلبی

۱-۲. عَنْ ابْنِ أَبِي يَعْفُورٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ شِيعَةَ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَانُوا ... أَهْلَ رَافَةِ وَ عِلْمٍ... (۲)

ابن یعفور از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود: شیعیان علی علیه السلام اهل رأفت و علم‌اند...

۲-۲. وَقَوْلُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لِنَوْفِ الْبِكَالِيِّ: أَتَدْرِي يَا نَوْفُ مَنْ شِيعَتِي؟ قَالَ: لَا وَاللَّهِ، قَالَ: شِيعَتِي ... غُلَمَاءُ... (۳)

علی علیه السلام به نوف بکالی فرمود: ای نوف، آیا می‌دانی که شیعه من کیست؟

گفت: نه، به خدا سوگند، فرمود: شیعیان من ... عالمانند...

۳-۲. قَالَ نَوْفُ: عَرَضْتُ لِي حَاجَةٌ إِلَى أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ ... فَأَقْبَلَ عَلَيْهِ جُنْدَبٌ وَ الرَّبِيعُ، فَقَالَا لَهُ: مِاسِمَةٌ شِيعَتِكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ ... وَقَالَ: ... يُرَى لِأَخَدِهِمْ ... حِرْصًا عَلَى عِلْمٍ... (۴)

نوف گوید: برای من نیازی پیش آمد که به محضر علی علیه السلام شرفیاب شوم ... پس جندب و ربیع بر آن حضرت وارد شدند و گفتند: ای امیرمؤمنان، نشانه شیعیان تو چیست؟ ... فرمود: هر یک از آنان چنین به نظر می‌آیند که ... نسبت به آموختن دانش علاقه فراوان دارند...

۳. کوشایی و تلاش بسیار

۱-۳. عَنِ الْمُفَضَّلِ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِثْنَاكَ وَ السَّفَلَةُ، فَإِنَّمَا شِيعَةُ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَنْ ... اشْتَدَّ جِهَادُهُ... (۵)

مفضل گوید: امام صادق علیه السلام فرمود: از فرومایگان پرهیز، همانا شیعه علی علیه السلام کسی است که ... تلاشش بسیار باشد...

۲-۳. وَصِيَّتُهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنْدَبٍ ... يَا ابْنَ جُنْدَبٍ بَلِّغْ شِيعَتَنَا وَ قُلْ لَهُمْ: لَا تَدْهَبَنَّ بِكُمْ الْمَذَاهِبُ، فَوَاللَّهِ لَأُتْنَلُ وَ لَا يُتْنَلُ إِلَّا بِالْوَرَعِ وَ الْإِجْتِهَادِ فِي الدُّنْيَا... (۶)

بکیر از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود: از شیعیان ما هر کس که عاقل باشد، دوستش می‌داریم ... آنگاه فرمود: خداوند بزرگ پیامبران را به مکارم اخلاق اختصاص داده است؛ پس هر کس آنها را دارا است، باید بر آن به درگاه الهی شکر گزارد و هر کس آنها را ندارد، باید به درگاه الهی زاری نماید و از او درخواست کند. بکیر گفت: فدایت گردم، آنها کدامند؟ فرمود: ... تواضع و فروتنی....

۵. راستگویی

۵-۱. عَنْ زَيْدِ الشَّحَامِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام عَنْ أَبِيهِ عليه السلام قَالَ: إِنَّ الرَّجُلَ كَانَ فِي الْقَبِيلَةِ مِنْ شِيعَةِ عَلِيِّ عليه السلام فَيَكُونُ زَيْنَهَا ... أَضْدَقُهُمْ ... تَسْأَلُ الْعَشِيرَةَ عَنْهُ فَتَقُولُ: مَنْ مِثْلُ فُلَانٍ! إِنَّهُ تَأَدَّانَا لِلْأَمَانَةِ وَ أَضْدَقُنَا لِلْحَدِيثِ. (۹)

زید شحام گوید: امام صادق علیه السلام از پدر بزرگوارش (امام باقر علیه السلام) نقل کرده که فرمود: مردی از شیعیان علی علیه السلام در قبیله‌ای بود که مایه زینت آن قبیله به شمار می‌رفت ... [زیرا] راستگوترین آنان بود ... و چون از اهل قبیله درباره او پرسش می‌شد، می‌گفتند: کیست مثل فلان کس؟ او در ادای امانت و راستگویی از همه ما بهتر است.

از توصیه‌های امام صادق به عبدالله بن جنذب این است که فرمود: ... ای جنذب، به شیعیان ما ابلاغ کن و بگو: مذاهب و گرایشهای گوناگون شما را [به راه انحرافی] نبرد؛ به خدا سوگند ولایت ما جز با ورع و کوشش در دنیا دست‌یافتنی نیست....

۴. تواضع و فروتنی

۴-۱. وَ بِالْإِسْنَادِ إِلَى أَبِي مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيِّ أَنَّهُ قَالَ: ... مَنْ تَوَاضَعَ فِي الدُّنْيَا لِإِخْوَانِهِ فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الصَّادِقِينَ وَ مِنْ شِيعَةِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام حَقًّا... (۷)

از امام عسکری علیه السلام روایت شده که فرمود: ... هر کس در دنیا در برابر برادر دینی خود فروتنی نماید، او در پیشگاه خداوند از «صدیقین» و از شیعیان علی علیه السلام است....

۴-۲. عَنْ بُكَيْرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا - أَنَّهُ قَالَ: لَنُحِبُّ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ كَانَ غَافِلًا... ثُمَّ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى خَصَّ الْأَنْبِيَاءَ عليهم السلام بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ فَمَنْ كَانَتْ فِيهِ فَلْيَحْمَدِ اللَّهَ عَلَى ذَلِكَ وَ مَنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ فَلْيَضْرَعْ إِلَى اللَّهِ وَ لْيَسْأَلْهُ، قَالَ: قُلْتُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ وَ مَا هِيَ؟ قَالَ: ... الْقَنُوعُ... (۸)

۵-۲. عَنْ بَكِيرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا - أَنَّهُ قَالَ: لَنَجِبُ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ كَانَ ... صَدُوقًا وَفِيًّا، ثُمَّ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى خَصَّ الْأَنْبِيَاءَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ ... قَالَ: قُلْتُ: جُعِلَتْ فِدَاكَ وَ مَا هِيَ؟ قَالَ: ... صِدْقُ الْحَدِيثِ... (۱۰)

بکیر از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود: همانا ما دوست می‌داریم از شیعیان خود کسی را که ... راستگو و وفادار باشد ... آنگاه فرمود: خدای بزرگ پیامبران را به مکارم اخلاق اختصاص داده است ... بکیر گفت: فدایت گردم، آنها کدامند؟ فرمود: ... راستگویی است...

۵-۳. وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِشِيعَتِهِ: أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ ... وَ صِدْقِ الْحَدِيثِ... (۱۱)

امام عسکری علیه السلام به شیعیان خود فرمود: شما را به تقوای الهی ... و راستگویی توصیه می‌کنم....

۶. اهل عمل

۶-۱. بِإِسْنَادٍ أَخْبَى دَعْبِل، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ لَا يُنَالُ مَا عِنْدَ اللَّهِ إِلَّا بِالْعَمَلِ، وَ أُبْلَغُ شِيعَتِنَا أَنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ وَصَفَ عَدْلًا ثُمَّ خَالَفَهُ إِلَى غَيْرِهِ، وَ أُبْلَغُ شِيعَتِنَا أَنَّهُمْ إِذَا قَامُوا بِمَا أَمُّوا

أَتَهُمْ هُمْ الْفَائِزُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. (۱۲)

دعبل از امام باقر علیه السلام روایت کرده است که فرمود: به آنچه نزد خدا است، جز با عمل دست نمی‌توان یافت، و به شیعیان ما ابلاغ کن که بیشترین حسرتها در روز قیامت برای کسی است که عدالت و درستی را وصف کند ولی غیر آن را به کار بندد، و به شیعیان این حقیقت را برسان که هرگاه برای انجام آنچه مأمور شده‌اند به پا خاستند، تحقیقاً در روز قیامت رستگارند.

۶-۲. عَنْ جَابِرٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿ وَ بَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ﴾ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ عَلَيَّ بِنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ الْأَوْصِيَاءِ مِنْ بَعْدِهِ وَ شِيعَتِهِمْ، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿ أَنْ لَكُمْ جَنَاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ﴾. (۱۳)

از جابر نقل شده است که امام باقر علیه السلام درباره سخن خدای تعالی: ﴿ وَ بَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ﴾ [بقره/۲۵] (و کسانی را که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند مژده ده) فرمود: «الذین آمنوا و...» درباره علی بن ابی طالب علیه السلام و اوصیای بعد از او و شیعیان آنان است. خداوند متعال [درباره آنان] فرمود: ﴿ أَنْ

إِنْ اِخْتَلَفَ بِهِمُ الْبُلْدَانُ... (۱۵)

مهزم گفت: بر امام صادق علیه السلام وارد شدم و از شیعه یاد کردم. فرمود: ای مهزم، تحقیقاً شیعیان کسانی اند که ... اختلاف در سخنانشان نیست، هر چند شهرهایشان از هم دور باشد....

۷-۲. عَنْ مِهْزَمِ الْأَسَدِيِّ قَالَ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: يَا مِهْزَمُ شِيعَتُنَا ... لَنْ تَخْتَلِفَ قُلُوبُهُمْ، وَإِنْ اِخْتَلَفَ بِهِمُ الدُّارُ... (۱۶)

از مهزم روایت شده که امام صادق علیه السلام فرمود: ای مهزم، شیعیان ما کسانی اند که ... دلهایشان هرگز از هم جدا نمی شود، اگرچه خانه هایشان از هم دور باشد....

۷-۳. قَالَ عَلِيُّ عليه السلام لَمَوْلَاهُ نَوْفِ الشَّامِيِّ: ... هَلْ تَذَرِي مَنْ شِيعَتِي؟ قَالَ: لَا وَاللَّهِ، قَالَ: ... شِيعَتِي الَّذِينَ ... اِخْتَلَفَ بِهِمُ الْأَبْدَانُ، وَ لَمْ تَخْتَلِفْ قُلُوبُهُمْ... (۱۷)

علی علیه السلام به دوستدارش نوف شامی فرمود: ... آیا می دانی شیعه من کیست؟ نوف گفت: نه، به خدا سوگند. فرمود: ... شیعیان من کسانی اند که ... پیکرهایشان از هم جدا است ولی دلهایشان از هم جدا نیست....

۸. یکسانی ظاهر و باطن

قال أبو عبد الله عليه السلام: يَنْبَغِي لِمَنْ ادَّعَى هَذَا الْأَمْرَ فِي السِّرِّ أَنْ يَأْتِيَ عَلَيْهِ بِبُرْهَانٍ

لهم جنات تجري من تحتها الأنهار ﴿ كه آنان را بوستانهایی است که از زیر [درختان] آنها جویها روان است.)

۶-۳. عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام وَعَنْ تَمِيمِ بْنِ حَازِمٍ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ: لَمَّا نَزَلَ هَذِهِ الْآيَةُ: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ قَالَ النَّبِيُّ صلى الله عليه وآله لِعَلِيِّ عليه السلام: «هُوَ أَنْتَ وَ شِيعَتُكَ، تَأْتِي أَنْتَ وَ شِيعَتُكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَاضِينَ مَرْضِيَيْنَ...» (۱۲)

جابر از امام باقر علیه السلام از تميم از ابن عباس نقل کرده است: هنگامی که این آیه نازل شد: ﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾؛ [بینه/۷] (همانا کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده اند، ایشانند که بهترین آفریدگانند) پیامبر صلى الله عليه وآله به علی علیه السلام فرمود: این آیه درباره تو و شیعیان توست؛ تو و شیعیانت در حالی که خوشنودید و مورد رضای الهی هستید، حضور خواهید یافت....

۷. یکدلی و یکزبانی

۷-۱. عَنْ مِهْزَمٍ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فَذَكَرْتُ الشَّيْعَةَ فَقَالَ: يَا مِهْزَمُ إِنَّمَا الشَّيْعَةُ مَنْ ... لَمْ يَخْتَلِفْ قَوْلُهُمْ وَ

فِي الْعَلَانِيَةِ، قُلْتُ: وَمَا هَذَا الْبُزْهَانِ الَّذِي يَأْتِي بِهِ فِي الْعَلَانِيَةِ؟ قَالَ: يُحِلُّ حَلَالَ اللَّهِ وَ يُحَرِّمُ حَرَامَ اللَّهِ وَ يَكُونُ لَهُ ظَاهِرٌ يُصَدِّقُ بَاطِنَهُ. (۱۸)

امام صادق علیه السلام فرمود: سزاوار است کسی که در پنهانی مدعی این امر (شیعه بودن) است، آشکارا برهان و دلیلی ارائه دهد. [راوی گفت:] عرض کردم: این چه برهانی است که باید آشکارا بیاورد؟ فرمود: حلال خدا را حلال شمارد و حرام خدا را حرام بداند و دارای ظاهری باشد که باطنش را تصدیق و تأیید نماید.

۹. گذشت از بدی‌کننده

عَنْ أَبِي إِسْمَاعِيلَ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي جَعْفَرٍ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، إِنَّ الشَّيْعَةَ عِنْدَنَا كَثِيرٌ فَقَالَ: ... هَلْ يَتَجَاوَزُ الْمُحْسِنُ عَلَى الْمُسِيءِ وَ يَتَوَاسُونَ؟ فَقُلْتُ: لَا، فَقَالَ: لَيْسَ هَؤُلَاءِ شَيْعَةً، الشَّيْعَةُ مَنْ يَفْعَلْ هَذَا. (۱۹)

ابواسماعیل گوید: به امام باقر علیه السلام عرض کردم: فدایت شوم، شیعه نزد ما بسیار است. فرمود: ... آیا نیکوکاران از بدی‌کنندگان می‌گذرند و مساوات و برابری را رعایت می‌کنند؟ گفتم: خیر، فرمود: پس آنان شیعه نیستند. شیعه کسی است که چنین کند.

۱۰. ساده‌زیستی

۱۰-۱. عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ: قَالَ: يَا جَابِرُ إِنَّمَا شَيْعَةٌ عَلَى علیه السلام مَنْ ... أَوْلَتْكَ الْخَفِيفَةُ عَيْشُهُمْ... (۲۰)

از جابر نقل شده که امام باقر علیه السلام فرمود: ای جابر، جز این نیست که شیعیان علی علیه السلام کسانی هستند که ... سطح زندگی شان پایین است....

۱۰-۲. عَنْ أَبِي بصير، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام قُلْتُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ، صِفْ لِي شَيْعَتَكَ، قَالَ: ... شَيْعَتُنَا الْخَفِيفَةُ عَيْشُهُمْ... (۲۱)

ابوبصیر می‌گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: قربانت شوم، شیعه خود را برایم توصیف فرما. فرمود: ... شیعیان ما در زندگی سبکبارند....

۱۱. محافظت بر نماز

۱۱-۱. عَنْ ابْنِ عُمَيْرٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ الْحَسَنِ مُوسَى علیه السلام: أَخْبِرْنِي عَنْ تَحْتَمِّمْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام بِبَيْتِهِ ... فَقَالَ: ... وَ هُوَ عَلَامَةٌ لِشَيْعَتِنَا، يُعْرَفُونَ بِهِ وَ بِالْمُحَافَظَةِ عَلَى أَوْقَاتِ الصَّلَاةِ... (۲۲)

ابن عمیر گوید: به امام کاظم علیه السلام عرض کردم: مرا از علت اینکه علی علیه السلام انگشتر به دست راست می‌کرد آگاه فرما

محمد صلی الله علیه و آله ... (۲۴)

[مفضل بن عمر گوید]: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: ... فقیران شیعه آل محمد صلی الله علیه و آله را تحقیر و جفا نکنید....

۲. پذیرش سخن حق

إِنِّي سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ: ... لَا تَغْضَبُوا مِنَ الْحَقِّ إِذَا قِيلَ لَكُمْ، وَلَا لِتَغْضُوا أَهْلَ الْحَقِّ إِذَا صَدَعُوكُمْ بِهِ، فَإِنَّ الْمُؤْمِنَ لَا يَغْضَبُ مِنَ الْحَقِّ إِذَا صُدِعَ بِهِ. (۲۵)

[از توصیه های مفضل بن عمر به جماعت شیعه این بود که گفت: از امام صادق شنیدم که می فرمود: ... از سخن حقی که به شما گفته می شود، خشمگین نشوید و به اهل حق آنگاه که شما را آشکارا به آن فرامی خوانند، کینه نوزید؛ زیرا مؤمن از حق - هرگاه به آن فراخوانده شود - برآشفته نمی شود.

۳. رفتار پسندیده با اهل سنت

۱-۳. وَقَالَ عليه السلام لِشِيعَتِهِ: أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَ... صَلُّوا فِي عَشَائِرِهِمْ وَاشْهَدُوا جَنَائِزَهُمْ وَ عُدُّوا مَرْضَاهُمْ وَ أَدُّوا حُقُوقَهُمْ فَإِنَّ الرَّجُلَ مِنْكُمْ إِذَا وَرَعَ فِي دِينِهِ وَ صَدَقَ فِي حَدِيثِهِ وَ أَدَّى الْأَمَانَةَ وَ حَسَنَ خُلُقَهُ مَعَ

... فرمود: ... این کار نشانه شیعیان ما است که به آن و به مراقبت از وقت های نماز... شناخته می شوند....

۲-۱۱. عَنْ اللَّيْثِيِّ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عليه السلام قَالَ: امْتَحَنُوا شِيعَتَنَا عِنْدَ ثَلَاثٍ: عِنْدَ مَوَاقِفِ الصَّلَاةِ كَيْفَ مُحَافِظَتُهُمْ عَلَيْهَا... (۲۳)

لیثی از امام صادق علیه السلام روایت کرده که فرمود: شیعیان ما را در سه جا آزمایش کنید: هنگام فرارسیدن اوقات نماز که مراقبت آنان نسبت به آن چگونه است....

شیعه در عرصه روابط اجتماعی

گرچه تفکیک و بزرگی های فردی و اجتماعی انسان و تعیین قلمروهای این اوصاف مشکل و گاهی نشدنی است زیرا ابعاد انسان منفک نیست لیکن بزرگی هایی را که بیش تر به روابط اجتماعی مربوط بوده و معطوف به دیگران می باشد در فصلی جداگانه ذکر می شود تا چراغ راهنمای جوامع شیعی و رهپویان ائمه اطهار باشد.

۱. پرهیز از تحقیر دیگران

إِنِّي سَمِعْتُ أَبَاعَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ: ... لَا تُحَقِّرُوا وَ لَا تَجْفُوا قُرْأَةَ شِيعَةِ آلِ

فِي مَسَاجِدِهِمْ وَ لَا يَسْبِقُوكُمْ إِلَى خَيْرٍ فَأَنْتُمْ
وَاللَّهُ أَحَقُّ مِنْهُمْ بِهِ. (۲۷)

عمر بن ابان گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: ای جماعت شیعه ... از بیماران آنان (غیر شیعه) عیادت نمایید و در تشییع جنازه‌های آنها شرکت کنید و در مساجدشان نماز گزارید. مبادا آنان در انجام کار خیر از شما پیشی بگیرند؛ زیرا به خدا سوگند شما به این کار از آنان سزاوارترید.

۴. پسندد آنچه برای دیگران می‌پسندد

و قَالَ عليه السلام لِلْمُفَضَّلِ: أَوْصِيكَ بِسِتِّ
خِضَالٍ تُبَلِّغُهُنَّ شِيعَتِي، قُلْتُ: وَ مَا هُنَّ يَا
سَيِّدِي؟ قَالَ عليه السلام: ... وَ أَنْ تَوْضِيَ لِأَخِيكَ مَا
تَوْضِي لِنَفْسِكَ.... (۲۸)

امام صادق علیه السلام به مفضل فرمود: تو را به شش خصلت سفارش می‌کنم که آنان را به شیعیان من برسانی. گفتم: آنها کدامند ای سرور من؟ فرمود: ... این که آنچه برای خود می‌پسندی برای برادر دینی خود نیز پسندی....

۵. ضعیف‌نوازی

دَخَلَ سَدِيدُ الصَّيْرِ فِي عَمَلِي أَبِي
عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام وَ عِنْدَهُ جَمَاعَةٌ مِنْ أَصْحَابِهِ

النَّاسِ قَبْلَ: هَذَا شِيعِيٌّ فَيَسْرُونِي ذَلِكَ. اتَّقُوا
اللَّهَ وَ كُونُوا زَيْنًا وَ لَا تَكُونُوا شَيْنًا. جُرُّوا إِلَيْنَا
كُلَّ مَوَدَّةٍ وَ اذْفَعُوا عَنَّا كُلَّ قَبِيحٍ فَإِنَّهُ مَا قِيلَ
فِينَا مِنْ حُسْنٍ فَتَحْنُ أَهْلَهُ وَ مَا قِيلَ فِينَا مِنْ
سُوءٍ فَمَا نَحْنُ كَذَلِكَ.... (۲۶)

امام عسکری علیه السلام به شیعیان خود فرمود: شما را به تقوای الهی سفارش می‌کنم ... و این که ... در میان قبایل آنان (در مساجد غیر شیعه) نماز بخوانید و در تشییع جنازه‌های آنان شرکت کنید و بیمارانشان را عیادت و حقوق آنان را ادا کنید. زیرا اگر مردی از شما در دینش ورع داشته و در گفتارش راستگو باشد و نیز امانت را برگرداند و اخلاقش با مردم خوب باشد، گفته خواهد شد که او شیعه است و این مرا خوشحال می‌سازد. تقوای الهی را رعایت کنید و مایه زینت ما باشید نه سبب ننگ و عار. هر نوع دوستی را به سوی ما جلب کنید و هر نوع زشتی را از ما دور سازید؛ زیرا آنچه از خوبیها درباره ما گفته شود، ما سزاوار آنیم و آنچه از بدیها درباره ما گفته شود، ما چنین نیستیم....

۲-۳. عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبَانَ قَالَ: سَمِعْتُ

أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ: يَا مَعْشَرَ الشَّيْعَةِ ...
عُودُوا مَرْضَاهُمْ، وَ اشْهَدُوا جَنَائِزَهُمْ وَ صَلُّوا

پوشیده است و به کسی نمی‌رسد ... خود از ناحیه دیگران در سختی‌اند [ولی] مردم از ناحیه آنان در راحتی به سر می‌برند....

۲-۶. و قال علیه السلام: شیعتنا ... شُرورُهُمْ مَأْمُونَةٌ.... (۳۱)

علی علیه السلام فرمود: شیعیان ما ... شرشان به کسی نمی‌رسد....

۷. وفا به عهد و پیمان

۱-۷. عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام: شِيعَتُنَا ... أَهْلُ الْوَفَاءِ.... (۳۲)

از ابوبصیر نقل شده که گفت: امام صادق علیه السلام فرمود: شیعیان ما ... اهل وفا هستند....

۲-۷. عَنْ بُكَيْرٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمَا - أَنَّهُ قَالَ: لُنَجِبُ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ كَانَ ... وَفِيًّا.... (۳۳)

بکیر از امام صادق علیه السلام نقل کرده که فرمود: قطعاً، از میان شیعیان خود کسی را که ... به عهد و پیمان خود بسیار وفادار باشد، دوست می‌داریم....

۸. رفتار آشتی‌جویانه با معاشران

۱-۸. عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ علیه السلام قَالَ: أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ علیه السلام: شِيعَتُنَا ... سَلِمَ لِمَنْ خَالَطُوا. (۳۴)

فقال: يا سديري لا تزال شيعتنا مزعجين محفوظين مستورين معصومين ما أختنوا النظر لأنفسهم فيما بينهم وبين خالقهم و صحت نياتهم بأنبتهم و برؤوا إخوانهم فعطفوا على ضعفهم و تصدقوا على ذوى الفاقة منهم.... (۲۹)

سدیر صیرفی بر امام صادق علیه السلام وارد شد در حالی که گروهی از اصحاب نزد آن حضرت حضور داشتند. امام فرمود: ای سدیر، شیعیان ما پیوسته مورد رعایت و حفاظت الهی و پوشیده از گزند و دید دشمن و مصون از گناه هستند، تا زمانی که نسبت به خود در آنچه مربوط به آنان و آفریدگارشان است، خوشبین باشند و نیت‌هایشان در رابطه با امامانشان درست باشد و به برادران دینی خود نیکی کنند و برای برآوردن خواسته‌های ضعیفانشان به آنان مراجعه نمایند و به نیازمندانشان صدقه دهند....

۶ بی‌آزاری

۱-۶. عَنْ نَوْفِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْبِكَالِيِّ قَالَ: قَالَ لِي عَلِيُّ علیه السلام: ... يَا نَوْفُ شِيعَتِي وَاللَّهِ ... شُرورُهُمْ مَكْنُونَةٌ ... أَنْفُسُهُمْ مِنْهُمْ فِي عِنَاءٍ، وَ النَّاسُ مِنْهُمْ فِي رَاحَةٍ.... (۳۰)

نوف بکالی گوید: علی علیه السلام به من فرمود: ... سوگند به خدا، شیعیان ما ... شرشان

از امام باقر علیه السلام روایت شده که علی علیه السلام فرمود: شیعیان ما ... با همنشینان خود رفتاری آشتی جویانه دارند.

۸-۲ و قال علیه السلام: يَا شَيْعَةَ آلِ مُحَمَّدٍ علیهم السلام إِنَّهُ لَيْسَ مِنَّا مَنْ ... لَمْ يُحْسِنْ صُحْبَةَ مَنْ صَحِبَهُ ... وَمُضَالِحَةَ مَنْ ضَالِحَهُ... (۳۵)

امام صادق علیه السلام فرمود: ای شیعه آل محمد علیهم السلام از ما نیست کسی که ... همنشینی او با معاشران خود ... و صلح و آشتی او با مردم نیکو نباشد....

۹. پرهیز از جدال بیجا

بِإِسْنَادٍ عَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ الْعَسْكَرِيِّ علیه السلام قَالَ: ذُكِرَ عِنْدَ الصَّادِقِ علیه السلام الْجِدَالُ فِي الدِّينِ، وَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صلی الله علیه و آله وَالْأَيُّمَةَ الْمَعْصُومِينَ علیهم السلام قَدْ نَهَوْا عَنْهُ فَقَالَ الصَّادِقُ علیه السلام: لَمْ يُنْهَ عَنْهُ مُطْلَقًا لَنَكُنْهُ نَهَى عَنِ الْجِدَالِ بِغَيْرِ الْتَى هِيَ أَحْسَنُ، أَمَا تَسْمَعُونَ اللَّهَ يَقُولُ؟ ﴿وَلَا تَجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتَى هِيَ أَحْسَنُ﴾ وَقَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتَى هِيَ أَحْسَنُ﴾ فَالْجِدَالُ بِالَّتَى هِيَ أَحْسَنُ قَدْ قَرَنَهُ الْعُلَمَاءُ بِاللِّدِينِ، وَالْجِدَالُ بِغَيْرِ الْتَى هِيَ أَحْسَنُ مُحَرَّمٌ وَحَرَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى عَلَى شَيْعَتِنَا... (۳۶)

از امام عسکری علیه السلام روایت شده که فرمود: نزد امام صادق علیه السلام از جدال در دین یاد شد و این که رسول خدا صلی الله علیه و آله و امامان معصوم علیهم السلام از این کار نهی کرده‌اند. حضرت فرمود: از آن به طور مطلق نهی نشده بلکه از جدال ناپسند نهی شده است. آیا سخن خدا را نشنیده‌ای که فرمود: ﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتَى هِيَ أَحْسَنُ﴾ [عنکبوت/۴۶] (و با اهل کتاب جز به شیوه‌ای که نیکوتر است مجادله نکنید) و نیز این سخن خداوند متعال را: ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتَى هِيَ أَحْسَنُ﴾ [نحل/۱۲۵] (مردم را با حکمت و پند نیکو به راه پروردگارت بخوان و با آنان به شیوه‌ای که نیکوتر است مجادله و گفت و گو کن). جدالی که نیکوست، جدالی است که عالمان دینی با آن پیوند دارند و رعایت می‌کنند و جدال ناپسند، حرام است و خداوند متعال آن را بر شیعیان ما تحریم کرده است....

۱۰. پرهیز از کمک به حاکمان ستمگر

عَنْ مُسْعَدِ بْنِ صَدَقَةَ قَالَ: سَأَلْتُهُ، عَنْ قَوْمٍ مِنَ الشَّيْعَةِ يَدْخُلُونَ فِي أَغْمَالِ السُّلْطَانِ

۱۲. اعتدال و میانه‌روی

عَنْ عَمْرِو بْنِ سَعِيدِ بْنِ بِلَالٍ، قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام وَ تَحَنَّنَ جَمَاعَةً فَقَالَ: كُونُوا التُّمْرَةَ الْوُسْطَىٰ يَزْجِعُ إِلَيْكُمْ الْغَالِي وَ يَلْحَقُ بِكُمْ التَّالِي... (۴۱)

عمرو بن سعید گوید: بر امام باقر علیه السلام وارد شدم در حالی که ما یک گروه بودیم. فرمود: شما [مانند] آن تکیه‌گاه میانه باشید که تندروها به ناگزیر به سوی شما باز آیند و کندروها به شما به پیوندند....

۱۳. پرهیز از غلو

عَنْ عُمَرَ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ: يَا مَعْشَرَ الشَّيْعَةِ شِيعَةَ آلِ مُحَمَّدٍ، كُونُوا التُّمْرَةَ الْوُسْطَىٰ: يَزْجِعُ إِلَيْكُمْ الْغَالِي، وَ يَلْحَقُ بِكُمْ التَّالِي، فَقَالَ لَهُ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ، يُقَالُ لَهُ سَعْدُ: جُعِلْتُ فِدَاكَ مَا الْغَالِي؟ قَالَ قَوْمٌ يَقُولُونَ فِينَا مَا لَأَنْقُولُهُ فِي أَنْفُسِنَا فَلَيْسَ أَوْلَيْكَ مِنَّا وَ لَسْنَا مِنْهُمْ قَالَ: فَمَا التَّالِي؟ قَالَ: الْمُرْتَادُ يُرِيدُ الْخَيْرَ يَبْلُغُهُ الْخَيْرُ يُوجِزُ عَلَيْهِ. (۴۲)

عمر بن خالد از امام باقر علیه السلام روایت کرده که فرمود: ای جماعت شیعه، ای شیعیان آل محمد صلی الله علیه و آله، مانند پستی در میانه باشید (که از دو جانب به آن تکیه دهند؛ یعنی، راه راست را پیمایید و بر

و يَعْمَلُونَ لَهُمْ وَ يَجْبُونَ لَهُمْ وَ يُؤَلُّونَهُمْ، قَالَ: لَيْسَ هُمْ مِنَ الشَّيْعَةِ... (۳۷)

مسعدة بن صدقه گوید: از امام صادق علیه السلام درباره گروهی از شیعه پرسیدم که در کارهای سلاطین (پادشاهان ستمگر) وارد می‌شوند و برای آنان کار کرده و مالیات جمع می‌کنند و به آنان یاری می‌رسانند. فرمود: آنان شیعه نیستند....

۱۱. پرهیز از درخواست مالی

۱۱-۱. وَ صَيِّتُهُ عليه السلام لِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنْدَبٍ ... يَا ابْنَ جُنْدَبِ إِنَّمَا شِيعَتُنَا يُعْرِفُونَ بِخِضَالِ شَيْءٍ: ... لَا يُسْأَلُونَ لَنَا مُبِغِضًا، وَ لَوْ مَاتُوا جُوعًا... (۳۸)

از توصیه‌های امام صادق علیه السلام به عبدالله بن جندب این بود... ای فرزند جندب، همانا شیعیان ما به خصصتهایی چند شناخته می‌شوند... از دشمنان ما چیزی درخواست نمی‌کنند هر چند از گرسنگی بمیرند....

۱۱-۲. قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام: شِيعَتُنَا مَنْ لَا يُسْأَلُ النَّاسَ (۳۹) شَيْئًا وَ لَوْ مَاتَ جُوعًا. (۴۰)

امام صادق علیه السلام فرمود: شیعیان ما کسانی هستند که از مردم (مخالقان و غیر خوددینها) چیزی درخواست نمی‌کنند هر چند از گرسنگی بمیرند.

یعنی الشیعة - وَ قُلْ: قَالَ لَكُمْ: رَحِمَ اللَّهُ
عَبْدًا اسْتَجَرَ مَوَدَّةَ النَّاسِ إِلَى نَفْسِهِ وَإِنَّا،
بِأَنْ يُظْهَرَ مَا يَعْرِفُونَ وَ يَكْفَى عَنْهُمْ مَا
يُنْكِرُونَ. (۴۳)

از عبدالاعلی روایت شده که امام
صادق علیه السلام به من فرمود: ای عبدالاعلی ...
به آنان (شیعیان) سلام و رحمت خدا را
ابلاغ کن و بگو: امام به شما فرمود: خدا
رحمت کند بنده‌ای را که مودت و دوستی
مردم را به سوی خود و به سوی ما جلب
می‌کند؛ بدین ترتیب که آنچه را آنان
می‌شناسند و خوب می‌دانند، اظهار
می‌دارد و آنچه را آنان خوش نمی‌دارند و
بد می‌شمرند، در برابر آنان انجام
نمی‌دهد.

۲-۱۴. و قَالَ عليه السلام لِشِيعَتِهِ: ... اتَّقُوا اللَّهَ وَ
كُونُوا زِينًا وَ لَا تَكُونُوا شَيْنًا، جَزُوا إِلَيْنَا كُلَّ
مَوَدَّةٍ، وَ ادْفَعُوا عَنَّا كُلَّ قَبِيحٍ فَإِنَّهُ مَا قِيلَ فِينَا
مِنْ حُسْنٍ فَنَحْنُ أَهْلُهُ وَ مَا قِيلَ فِينَا مِنْ سَوْءٍ
فَمَا نَحْنُ كَذَلِكَ... (۴۴)

امام عسکری علیه السلام به شیعیانش فرمود:
... تقوای الهی را رعایت کنید و مایه زینت
و افتخار ما باشید نه سبب ننگ و شرم.
هر مودت و دوستی را به سوی ما جلب
کنید و از ما در برابر هر زشتی دفاع کنید،
زیرا هر چه از زیباییها و خوبیها درباره ما

حد اعتدال باشید که مردم در زندگیشان
از شما بیاموزند) و آن‌که غلو کرده و پیشی
گرفته به جانب شما باز گردد و آن‌که
وامانده خود را به شما برساند. مردی از
انصار به نام سعد عرض کرد: جانم فدای
تو باد، غالی کیست؟ فرمود: گروهی که
درباره ما چیزهایی گویند که ما آن را
درباره خود نمی‌گوییم؛ آنان از ما نیستند و
ما هم از آنان نیستیم. گفت تالی و عقب
مانده کیست؟ فرمود: کسی که طالب خیر
(دین حق و عمل صالح) است؛ خیر به او
می‌رسد و به میزان نیتش پاداش داده
می‌شود.

۱۴. جلب محبت برای اهل بیت

﴿ وَ لَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَ لَا الْأَسِيَّةُ أَذْفَعُ
بِأَلْتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الْأَذْيُ بَيْنَكَ وَ بَيْنَهُ
عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴾ (فصلت (۴۱) (۳۴)

و نیکی و بدی برابر نیست، [بدی
دیگران را] به شیوه‌ای که نیکوتر است
دور کن که [اگر چنین کنی] آنگاه آن که
میان تو و او دشمنی است همچون
دوستی نزدیک و مهربان گردد.

۱-۱۴. عَنْ عَبْدِ الْأَعْلَى، قَالَ: قَالَ لِي
أَبُو عَبْدِ اللَّهِ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عليه السلام: يَا
عَبْدَ الْأَعْلَى... فَأَقْرَأَهُمُ السَّلَامَ وَ رَحِمَةَ اللَّهِ -